

भाग २

श्री ५ को सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको एक्काईसौं वर्षमा संसदले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०४१ सालको ऐन नं. ५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरूदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ऊंरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरस्वादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : विज्ञान तथा प्रविधिको विकास, अनुसन्धान र प्रवर्द्धन गर्न वैज्ञानिक तथा प्राविधिक कृयाकलापको लागि उपयुक्त वातावरण सृजना गर्न, विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा कार्यरत प्रतिभावान वैज्ञानिक तथा प्राविधिज्ञहरूलाई प्रोत्साहन र कदर गर्न नेपाल राजकीय

४४
आधिकारिकता मुद्रण (चिप)गवाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठानलाई एक संगठित र सक्षम निकायका रूपमा संचालन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको एककाइसौं वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ऐन, २०४८ रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "प्रज्ञा-प्रतिष्ठान" भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठान सम्भन्धनु पर्छ।

(ख) "कुलपति" भन्नाले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कुलपति सम्भन्धनु पर्छ।

(ग) "सह-कुलपति" भन्नाले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सह-कुलपति सम्भन्धनु पर्छ।

(घ) "उप-कुलपति" भन्नाले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको उप-कुलपति सम्भन्धनु पर्छ।

४५
आधिकारिकता मुद्रण विभाग(संस्था)प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (ङ) "सभा" भन्नाले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको प्राज्ञ सभा सम्भन्नु पर्छ।
- (च) "परिषद्" भन्नाले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कार्यकारी निकायको रूपमा रहने व्यवस्थापन परिषद् सम्भन्नु पर्छ।
- (छ) "सेवा आयोग" भन्नाले दफा १८ बमोजिमको प्रज्ञा-प्रतिष्ठान सेवा आयोग सम्भन्नु पर्छ।
- (ज) "प्राज्ञ" भन्नाले दफा १० बमोजिमको प्राज्ञ सम्भन्नु पर्छ।
- (झ) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ।

परिच्छेद - २

प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको स्थापना, उद्देश्य, काम, कर्तव्य र अधिकार

३. प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको स्थापना : (१) नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको स्थापना गरिएकोछ ।
- (२) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानलाई अंग्रेजी भाषामा रोजल नेपाल एकेडेमी अफ साइन्स एण्ड टेक्नोलोजी भनिनेछ।
- (३) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौं उपत्यकामा रहनेछ।

४. प्रज्ञा-प्रतिष्ठान स्वशासित संस्था हुने : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठान अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित एवं संगठित संस्था हुनेछ।

(२) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सबै काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ।

(३) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेच बिरखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(४) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजूर गर्न र प्रज्ञा-प्रतिष्ठान उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ।

५. प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको उद्देश्य : राष्ट्रको सर्वाङ्गीण विकासको लागि देशमा विज्ञान तथा प्रविधिको विकास गर्नु, गराउनु, स्वदेशी प्रविधिको संरक्षण र आधुनिकीकरण गर्नु, गराउनु, विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी अनुसन्धान गर्नु, गराउनु र देशको लागि उपयुक्त विदेशी प्रविधि पहिल्याउनु र सो को हस्तान्तरणको लागि सहयोग पु-याउनु प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको मूलभूत उद्देश्य हुनेछ।

६. प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार : प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) विज्ञान तथा प्रविधिका विभिन्न विषयहरूमा प्राथमिकताको आधारमा अध्ययन अनुसन्धान तथा विकास र प्रवर्द्धन गर्ने।

४६

(२३)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ख) प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारलाई सहयोग पुर्याउने।

(ग) स्वदेशी वा विदेशी वैज्ञानिक तथा प्रविधि सम्बन्धी निकायहरूसित समन्वयात्मक ढंगले कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने, गराउने।

(घ) विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी केन्द्रीय प्रलेख तथा सूचना प्रणालीको विकास गरी सेवा प्रदान गर्ने।

(ङ) विज्ञान तथा प्रविधि विषयहरूमा गोष्ठी, सम्मेलन आदि आयोजना गर्ने, गराउने तथा विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी विभिन्न प्रकाशन गर्ने, गराउने।

(च) विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय र अन्य विदेशी संघ संस्थासित सम्बन्ध स्थापना, विस्तार र सुदृढ गरी पारस्परिक सहयोग आदान प्रदान गर्ने।

(छ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको संचालन तथा विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी कार्यको लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायबाट वित्तीय, प्राविधिक तथा अन्य सहयोग प्राप्त गर्ने र परिचालन गर्ने।

(ज) विज्ञान तथा प्रविधिको विकास, प्रवर्द्धन वा प्रयोगमा उत्कृष्ट योगदान दिने व्यक्ति वा संस्थालाई कदर गर्ने र प्रोत्साहित गर्ने।

(झ) विज्ञान तथा प्रविधिको उपयोगिता र उपादेयता बारे जनमानसमा जागरूकता अभिवृद्धि गर्ने, गराउने र विज्ञान तथा प्रविधिको प्रयोग बढाउन अनुकूल वातावरण सृजना गर्ने।

(ञ) विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी राष्ट्रिय निकायहरूको कार्यक्रम र उपलब्धी बारे अध्ययन गरी आवधिक प्रतिवेदन तयार गर्ने।

(ट) विज्ञान तथा प्रविधि विकास कार्यक्रम सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारलाई सुझाव दिने।

(ठ) विज्ञान तथा प्रविधिको अनुसन्धान तथा विकासको लागि नयाँ निकाय वा प्रयोगशाला स्थापना गर्ने सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारलाई राय दिने।

(ड) देशभित्र रहेको विज्ञान तथा प्रविधिसंग सम्बन्धित कुनै प्रयोगशाला वा निकायको विकासको निमित्त तोकिए बमोजिम वित्तीय वा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने।

(ढ) विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी उत्कृष्ट आविष्कार तथा नमूनाहरूको प्रदर्शन कक्ष स्थापना गर्ने।

(ण) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको उद्देश्य पूर्ति गर्न अन्य आवश्यक कामहरू गर्ने, गराउने।

परिच्छेद - ३

संरक्षक, कुलपति, सह-कुलपति र प्राज्ञहरू

७. संरक्षक : (१) श्री ५ महाराजाधिराज प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको संरक्षक होइबक्सनेछ।

(२) कुलपतिले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको वार्षिक प्रतिवेदन संरक्षकमा पेश गर्नेछ।

८. कुलपति : (१) प्रधानमन्त्री प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कुलपति हुनेछ।

(२) कुलपति प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको प्रमुख र सभाको सभापति हुनेछ।

(३) कुलपतिलाई प्रज्ञा-प्रतिष्ठान वा प्रज्ञा-प्रतिष्ठानसंग सम्बन्धित जुनसुकै विषय वा कार्यको निरीक्षण वा जाँचबुझ गर्ने, गराउने र निर्देशन दिने अधिकार हुनेछ।

(४) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम विपरीतको कार्यलाई कुलपतिले लिखित आदेशद्वारा रद्द गर्न वा स्थगित गरी जाँचबुझ गराउन सक्नेछ र त्यसको जानकारी सभालाई दिनु पर्नेछ।

(५) कुलपतिले सभाको सिफारिसमा प्राज्ञहरू मध्येबाट उप-कुलपति नियुक्त गर्नेछ।

२०

(२६)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

९. सह-कुलपति : (१) शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री प्रशा-प्रतिष्ठानको सह-कुलपति हुनेछ।

(२) सभा वा कुलपतिले सह-कुलपतिद्वारा कार्यान्वयन गर्ने भनी तोकेको विषयवस्तु सह-कुलपतिले कार्यान्वयन गर्ने गराउनेछ।

(३) कुलपतिको अनुपस्थितिमा सह-कुलपतिले कुलपतिको कार्य गर्नेछ।

१०. प्राज्ञहरू : (१) प्राज्ञहरूको योग्यता र छनोट तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यो ऐन प्रारम्भ भएपछि पहिलो पटकको लागि कुलपतिबाट गठित समितिको सिफारीशमा विज्ञान तथा प्रविधि क्षेत्रमा उत्कृष्ट योगदान दिएका विशिष्ट विद्वानहरू मध्येबाट बढीमा पच्चीस जना व्यक्ति कुलपतिबाट प्रशा-प्रतिष्ठानका प्राज्ञमा मनोनयन हुनेछन्। त्यसपछि तोकिएको प्रकृया अनुसार प्रत्येक दुईवर्षमा बढीमा चार जना प्राज्ञहरूको थप मनोनयन हुँदै जानेछ।

(३) सभाले प्राज्ञहरू मध्येबाट तोकिएको एक समिति गठन गरी उपदफा (२) बमोजिम थप प्राज्ञहरूको मनोनयन गर्न कुलपति समक्ष सिफारीश गर्नेछ। त्यसरी मनोनयनको लागि सिफारीश गर्दा विदेशी प्राज्ञहरूलाई पनि समावेश गर्न सकिनेछ।

तर विदेशी प्राज्ञहरू प्राज्ञ सभाको सदस्य हुने छैनन्।

(४) प्राज्ञहरूको वर्गीकरण नाकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद - ४

प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको संगठनको स्वरूप र प्राज्ञसभा

११. प्रज्ञा प्रतिष्ठानको संगठन : प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको संगठन देहाय बमोजिम हुनेछ। यिनीहरूको सामुहिक रूप नै प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको स्वरूप हुनेछ:-

- (क) प्राज्ञ सभा,
- (ख) व्यवस्थापन परिषद्,
- (ग) सेवा आयोग,
- (घ) केन्द्रीय कार्यालय,
- (ङ) समिति र निकायहरू।

१२. प्राज्ञ सभाको गठन : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानमा सर्वोच्च निकायको रूपमा एक प्राज्ञ सभा रहनेछ।

(२) प्राज्ञ सभाको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) कुलपति - अध्यक्ष
- (ख) सह-कुलपति - उपाध्यक्ष
- (ग) उपाध्यक्ष - राष्ट्रिय योजना आयोग - सदस्य
- (घ) उप-कुलपति - सदस्य
- (ङ) विश्वविद्यालयहरूका उप-कुलपतिहरू मध्ये कुलपतिबाट मनोनीत बढीमा दुई जना - सदस्य

५२

(२८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(च) प्रचलित कानून बमोजिम
स्थापित विज्ञान तथा
प्रविधि सम्बन्धी
व्यावसायिक संघ
संस्थाहरूका अध्यक्षहरू
मध्ये कुलपतिबाट
मनोनीत तीन जना -सदस्य

(छ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानमा
कार्यरत वैज्ञानिक तथा
प्राविधिक कर्मचारीहरू
मध्ये कुलपतिबाट
मनोनीत दुई जना -सदस्य

(ज) प्राज्ञहरू -सदस्य

(झ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको
सचिव -सदस्य-सचिव

(३) उपदफा (२) को खण्ड (ङ), (च) र
(छ) बमोजिमका सदस्यहरूको मनोनयन निर्धारित
प्रक्रिया अनुसार उप-कुलपतिको सिफारीशमा हुनेछ।
निजहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ।

(४) सभाका सदस्यहरूको सुविधा तोकिए
बमोजिम हुनेछ।

१३. सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार : सभाको काम,
कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको लघुकालीन, दीर्घ-
कालीन, समसामयिक र वार्षिक नीति,
योजना तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने।

५३

(२९)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (ख) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको वार्षिक वा पूरक बजेट पारित गर्ने।
- (ग) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको संचालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमहरू पारित गर्ने।
- (घ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कार्य सम्पादन मूल्यांकन गर्ने, गराउने।
- (ङ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको लेखापरीक्षा गराउन लेखापरीक्षकको नियुक्ति गर्ने र पारिश्रमिक तोक्ने।
- (च) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको लेखापरीक्षा सम्बन्धी प्रतिवेदन र अन्य प्रतिवेदनमाथि कारवाहीको लागि परिषदलाई निर्देशन दिने।
- (छ) छात्रवृत्ति, विद्वत्तवृत्ति, पदक र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने र विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी विषयका क्षेत्रहरूमा उत्कृष्ट योगदान दिने संस्था वा व्यक्तिलाई उपयुक्त कदर वा सम्मान वा पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने।
- (ज) सभामा पेश भएको वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्ने।
- (झ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको उद्देश्य पूर्ति गर्न गराउन आवश्यक पर्ने अन्य काम परिषदबाट गराउने।

१४. सभाको बैठक : (१) सभाको बैठक सामान्यतया वर्षमा दुई पटक बस्नेछ।

(२) सभाको बैठकको अध्यक्षता सभाको अध्यक्षले गर्नेछ। अध्यक्षको अनुपस्थितिमा सभाको बैठकको अध्यक्षता उपाध्यक्षले गर्नेछ।

(३) सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद - ५ व्यवस्थापन परिषद्

१५. परिषद्को गठन : (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम तथा सभाको निर्देशनमा रही प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कार्यकारी निकायको रूपमा काम गर्न देहाय बमोजिमको एक व्यवस्थापन परिषद् हुनेछः-

(क) उप-कुलपति -अध्यक्ष

(ख) सभाका सदस्यहरू
मध्येबाट कुलपतिले
तोकिएको बढीमा पाँचजना
व्यक्ति -सदस्य

(ग) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको
सचिव -सदस्य-सचिव

(२) परिषद् र परिषद्का पदाधिकारीहरू सभा प्रति सामूहिक र व्यक्तिगत रूपले उत्तरदायी हुनेछन्।

१६. परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार : परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) सभाद्वारा समय समयमा गरिएका निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने र सभाद्वारा दिइएका निर्देशनहरू पालन गर्ने।

(ख) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट लेखापरीक्षा प्रतिवेदन र अन्य प्रतिवेदनहरू तथा प्रस्तावहरू निर्णयार्थ सभामा पेश गर्ने।

(ग) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण तथा रेखदेख गर्ने।

(घ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोषको व्यवस्था र संचालन गर्ने।

(ङ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको विभिन्न निकाय-हरूको व्यवस्थापन र प्रशासनको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

(च) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको लागि प्राप्त हुने दान-दातव्य ग्रहण गर्ने।

(छ) सभाको निर्देशन र तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने।

१७. परिषद्को बैठक : (१) परिषद्को बैठक सामान्यतया वर्षको चार पटक बस्नेछ।

(२) परिषद्को बैठकको अध्यक्षता परिषद्को अध्यक्षले गर्नेछ। अध्यक्षको अनुपस्थितिमा परिषद्का सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको व्यक्तिले परिषद्को बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ।

२६

(३२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(३) परिषद्को बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद - ६
सेवा आयोग

१८. प्रज्ञा-प्रतिष्ठान सेवा आयोग : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानमा कर्मचारीहरूको स्थायी नियुक्ति र बढुवाको सिफारीश गर्न देहाय बमोजिम एक प्रज्ञा-प्रतिष्ठान सेवा आयोग रहनेछ :-

(क) कुलपतिबाट मनोनीत व्यक्ति -अध्यक्ष

(ख) लोकसेवा आयोगको अध्यक्षले तोकेको एकजना सदस्य -सदस्य

(ग) प्राज्ञहरू मध्ये कुलपतिबाट मनोनीत एकजना प्राज्ञ -सदस्य

(घ) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सचिव -सदस्य-सचिव

(२) सेवा आयोगका अध्यक्ष र मनोनीत सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ र निजहरूलाई अर्को एक पटक पुनः नियुक्त गर्न सकिनेछ।

(३) सेवा आयोगको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(४) सेवा आयोगको अध्यक्ष र सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा पारिश्रमिक सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(५) सेवा आयोगको अध्यक्षले सेवा आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन कुलपति समक्ष पेश गर्नेछ र कुलपतिले सो प्रतिवेदन विचारार्थ सभामा प्रस्तुत गर्नेछ। सभाले सो प्रतिवेदन माथि विचार गरी सेवा आयोगलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

परिच्छेद - ७

पदाधिकारी, केन्द्रिय कार्यालय, समितिहरू र अन्य निकायहरू

१९. उप-कुलपति : (१) उप-कुलपति प्रज्ञा प्रतिष्ठानमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख पदाधिकारी हुनेछ।

(२) उप-कुलपतिको कार्यकाल पाँच वर्षको हुनेछ। निजलाई अर्को एक पटक सोही पदमा पुनः नियुक्त गर्न सकिनेछ।

(३) सभा र परिषदले गरेका निर्णयहरू र निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने अभिभारा उप-कुलपतिमा रहनेछ।

(४) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम पालना गर्नु गराउनु उप-कुलपतिको कर्तव्य हुनेछ।

(५) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सबै काम कारवाही उपर उप-कुलपतिको सामान्य नियन्त्रण रहनेछ।

५८
आधिकारिकता मुद्रण (३४) विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(६) उप-कुलपतिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(७) उप-कुलपतिको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(८) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम अन्तर्गत कुनै काम कारवाइ तुरुन्तै नगरी नहुने भन्ने उप-कुलपतिलाई लागेमा उप-कुलपतिले त्यस्तो काम कारवाइ गर्न सक्नेछ र निजले त्यसको सूचना सकभर चाँडो सभालाई दिनु पर्नेछ।

२०. सचिव : (१) उप-कुलपतिको सिफारीशमा कुलपतिले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सचिव नियुक्त गर्नेछ।

(२) सचिव प्रज्ञा-प्रतिष्ठानमा पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ।

(३) सचिवको पदावधि चार वर्षको हुनेछ। निजलाई एक पटक सोही पदमा पुनः नियुक्त गर्न सकिनेछ।

(४) सचिवको मातहतमा प्रज्ञा-प्रतिष्ठानका कर्मचारी, विज्ञीय तथा कोष र अन्य सामान्य प्रशासनको जिम्मा रहनेछ। परिषद् र उप-कुलपतिको रेखदेखमा निजले तोकिए बमोजिम अन्य काम गर्नेछ।

(५) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा पारिश्रमिक, सुविधा एवं सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२१. प्रज्ञा प्रतिष्ठानको केन्द्रीय कार्यालय : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको एक केन्द्रीय कार्यालय रहनेछ।

(२) केन्द्रीय कार्यालयको संगठन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२२. समितिहरू : (१) कुलपति, उप-कुलपति, सभा, परिषद् र अन्य पदाधिकारीहरूको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने विषयहरूमा आवश्यकतानुसार विभिन्न समितिहरू गठन गर्न सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका समितिहरूको काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२३. अन्य निकायहरू : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको उद्देश्य पूर्ति गर्न सभाले आवश्यक ठानेमा समय समयमा उपयुक्त निकायको स्थापना गर्न सकिनेछ। यस्ता निकायहरू केन्द्रीय कार्यालय अन्तर्गत रहने छन्।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका निकायहरूको संगठन, काम, कर्तव्य, अधिकार र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद - ८

प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोष, लेखा तथा लेखापरीक्षा

२४. प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोष : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको एक कोष रहनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:-

६०

(क) श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त रकम,

(ख) कुनै व्यक्ति, संस्था वा राष्ट्रबाट प्राप्त ऋण, चन्दा, सहायता, अनुदान वा दान दातव्यको रकम,

(ग) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम।

(३) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोषको रकम कुनै बाणिज्य बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ।

(४) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोष र खाताको संचालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(५) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सबै खर्चहरू उपेक्षा (२) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ।

(६) परिषदले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको हितलाई प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कोषको रकम उचित लगानी गर्न सक्नेछ।

२५. लेखा र लेखापरीक्षा (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नु पर्नेछ।

(२) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको लेखापरीक्षा सभाबाट नियुक्त लेखापरीक्षकबाट हुनेछ।

परिच्छेद - ९

विविध

२६. वार्षिक प्रतिवेदन : उप-कुलपतिले परिषद, केन्द्रीय कार्यालय र सो अन्तर्गतका काम कारवाही

६९

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सम्बन्धी वार्षिक र अन्य प्रतिवेदन तोकिएको अवधिभित्र सभामा पेश गर्नु पर्नेछ र सो प्रतिवेदनमाथि सभाले विचार गरी तत्सम्बन्धमा परिषदलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

२७. अधिकार प्रत्यायोजन : सभाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियम बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरू मध्ये सबै वा केही अधिकार परिषदलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

२८. सम्पर्क मन्त्रालय : प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले श्री ५ को सरकारसँग सम्पर्क राख्दा श्री ५ को सरकार, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ।

२९. श्री ५ को सरकारले निर्देशन दिन सक्ने : विज्ञान तथा प्रविधिको विकासको सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारले प्रज्ञा-प्रतिष्ठानलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको कर्तव्य हुनेछ।

३०. प्रज्ञा-प्रतिष्ठानलाई छुट र सुविधा : (१) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले प्राप्त गरेको दान दातव्य, अनुदान तथा अन्य आय स्रोत र प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको सम्पत्तिमा कुनै किसिमको कर लाग्ने छैन।

(२) प्रज्ञा-प्रतिष्ठानले प्रदान गर्ने छात्रवृत्ति, विद्वत्बृत्ति र पुरस्कारहरूमा आयकर लाग्ने छैन।

३१. नियम वा विनियम बनाउने अधिकार : (१) यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न सभाले आवश्यक नियम बनाउन सक्नेछ।

(२) यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमको अधीनमा रही परिषदले

६२

प्रशा-प्रतिष्ठानको कार्य संचालन गर्न आवश्यक विनियम बनाउन सक्नेछ।

३२. बचाउ : श्री ५ महाराजाधिराजबाट नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठान सम्बन्धी व्यवस्था अन्तर्गत स्थापना गरिएको नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठान यसै ऐनद्वारा स्थापना भएको मानी क्रयम रहनेछ।

लालमोहर सखर मिति :- २०४६।१।१७।४

प्राज्ञाले,

बलरामसिंह मल्ल

श्री ५ को सरकारको सचिव

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।